

men zich in Londen in de lente van '41 wèl realiseren. Uit een becijfering die in mei gemaakt werd, bleek dat als men in alle landen van West-Europa, in Polen en in Tsjechoslowakije bij elkaar tweehonderdduizend man wilde bewapenen (*licht* bewapenen uiteraard: aanvoer van zware wapens was door de lucht niet mogelijk), *Bomber Command* van de *Royal Air Force* een half jaar lang geen enkele bombardementsvlucht zou kunnen ondernemen.

Hoe dat zij – vooral Churchill was er van overtuigd dat het voor Engeland zinloos was, een groot leger op te bouwen dat numeriek met het Duitse te vergelijken zou zijn: dat was een doel dat het zoveel kleinere Engeland met geen mogelijkheid ooit zou bereiken. Een orthodoxe oorlog leek bij voorbaat verloren – men moest die oorlog *duis* onorthodox voeren. De opbouw van de moderne, mobiele strijdkrachten die uiteindelijk in Europa zouden landen, was overigens ook zo eenvoudig niet. In de lente van '41 kwam men niet verder dan tot het concentreren van welgeteld één divisie (vier-entwintigduizend man) die in reserve gehouden werd om, als Hitler Spanje en Portugal zou bezetten, te landen op de in de Atlantische Oceaan gelegen Spaanse en Portugese bezittingen: de Azoren (dat ook de Verenigde Staten die wilden beveiligen, was aanvankelijk in Londen niet bekend), Madeira en de Canarische eilanden; wat men aan landingsschepen bezat, moest voor die operaties gereserveerd worden: voor eventuele landingen in Europa schoot niets over. In Londen nam men overigens aan dat die landingen in Europa, zelfs als de Verenigde Staten volledig aan de oorlog gingen deelnemen, slechts een beperkte omvang zouden krijgen. *'The effort involved in shipping modern armies with the ground staff of Air Forces is so great that even with American help we can never hope to build up a very large force on the Continent'* – zo heette het in de *Review of Future Strategy* die op 14 juni door de Britse *Chiefs of Staff* aan het Britse oorlogskabinet voorgelegd werd¹; men moest zich op de opbouw van kleine strijdmachten concentreren en hun inzet zou, aldus de Engelse militaire deskundigen, op zijn vroegst over anderhalf jaar mogelijk zijn: in de herfst van 1942.

Had men dat in bezet Nederland vernomen of beseft, dan zou een kreet van ontzetting opgegaan zijn.

Publieke opinie

Het verwachtingspatroon van een volk dat onderdrukt wordt, heeft met name in oorlogstijd maar een zwakke verbinding met de objectieve werke-

¹ Aangehaald in Butler: *Grand Strategy*, dl. II, p. 549.